

(i) Printed Pages : 7

Roll No. ....

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

1	0	8	0	7
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	3
---	---	---	---

Bachelor of Arts (FYUP) 3rd Semester

(2125)

POLITICAL SCIENCE (In all Mediums)

Paper : Approaches To Political Philosophy

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— (1) Question No. 1 is compulsory, and it has 12 short answer type questions. Attempt any 9 out of these 12. Each question carries 2 marks. Answer these questions in 2-3 lines each.

(2) Attempt 1 question from each unit i.e. Units I to IV. Each question carries 18 marks.

1. (1) What do you know about the origin of liberalism?
- (2) Which form of liberalism is also called individualism and why?
- (3) What is the difference between liberal egalitarianism and neoliberalism?
- (4) Name the four supporters of classical liberalism.
- (5) Why is egalitarianism considered a core value of socialism?

- (6) What is the role of collective ownership to reduce inequality?
- (7) What is the nature of a socialist state according to Marxism?
- (8) Write four key figures of the second wave of feminism.
- (9) What are four major challenges before feminism under gender distinctions?
- (10) What is the role of sustainability under environmentalism?
- (11) Have natural entities been granted a legal right? Give four arguments in your favour.
- (12) Why is environmentalism a critique of capitalism?

UNIT—I

2. How do the ideas of individualism and rationality evolve the concept of liberalism?

OR

3. Critically examine the idea of classical liberalism in detail.

UNIT—II

4. What role does egalitarianism play in socialist societies? Also critically analyse the limitations to pursue egalitarianism.

OR

5. Critically examine the features of Marxian socialism.

UNIT—III

6. How does feminism serve as a major critique of patriarchy and gendered distinctions?

OR

7. Write a detailed evolution of the three waves of feminism. Is there any fourth wave related to feminism? Comment.

UNIT—IV

8. What are the major concerns of environmentalism regarding industrial capitalism, materialism, and consumerism?

OR

9. Discuss how ecological justice addresses the concerns of environmentalism globally? Also evaluate the challenges of ecological justice.

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- (1) प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है, और इसमें 12 लघु उत्तरीय प्रश्न हैं। इन 12 में से किन्हीं 9 प्रश्नों के उत्तर दीजिए। प्रत्येक प्रश्न 2 अंकों का है। इन प्रश्नों के उत्तर 2-3 पंक्तियों में दीजिए।

(2) प्रत्येक यूनिट अर्थात् यूनिट-I से IV में से एक प्रश्न कीजिए। प्रत्येक प्रश्न 18 अंकों का है।

- (1) उदारवाद की उत्पत्ति के बारे में आप क्या जानते हैं?
- (2) उदारवाद के किस स्वरूप को व्यक्तिवाद भी कहा जाता है और क्यों?
- (3) उदार समतावाद और नवउदारवाद में क्या अंतर है?
- (4) शास्त्रीय उदारवाद के चार समर्थकों के नाम बताइए।
- (5) समतावाद को समाजवाद का मूल मूल्य क्यों माना जाता है?
- (6) असमानता कम करने में सामूहिक स्वामित्व की क्या भूमिका है?

- (7) मार्क्सवाद के अनुसार समाजवादी राज्य की प्रकृति क्या है?
- (8) नारीवाद की दूसरी लहर के चार प्रमुख स्वरूपों को लिखिए।
- (9) लैंगिक भेदभाव के अंतर्गत नारीवाद के समक्ष चार प्रमुख चुनौतियाँ क्या हैं?
- (10) पर्यावरणवाद के अंतर्गत स्थिरता की क्या भूमिका है?
- (11) क्या प्राकृतिक संस्थाओं को कानूनी अधिकार प्रदान किए गए हैं? अपने पक्ष में चार तर्क दीजिए।
- (12) पर्यावरणवाद पूंजीवाद की आलोचना क्यों है?

यूनिट-I

2. व्यक्तिवाद और तर्कसंगतता के विचार उदारवाद की अवधारणा को कैसे विकसित करते हैं?

अथवा

3. शास्त्रीय उदारवाद के विचार का विस्तार से आलोचनात्मक परीक्षण कीजिए।

यूनिट-II

4. समाजवादी समाजों में समतावाद की क्या भूमिका है? समतावाद को आगे बढ़ाने की सीमाओं का भी आलोचनात्मक विश्लेषण कीजिए।

अथवा

5. मार्क्सवादी समाजवाद की विशेषताओं का आलोचनात्मक परीक्षण कीजिए।

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਨਾਰੀਵਾਦ ਪਿਤ੍ਰਸੱਤਾ ਔਰ ਲੈਂਗਿਕ ਭੇਦਭਾਵ ਕੀ ਏਕ ਪ੍ਰਮੁਖ ਆਲੋਚਨਾ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਕੈਸੇ ਕਾਰਯ ਕਰਤਾ ਹੈ?

ਅਥਵਾ

7. ਨਾਰੀਵਾਦ ਕੀ ਤੀਨ ਤਰੰਗੋਂ ਕਾ ਵਿਸ਼੍ਰੁਤ ਵਿਕਾਸ ਲਿਖਿਏ। ਕਯਾ ਨਾਰੀਵਾਦ ਸੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਚੌਥੀ ਤਰੰਗ ਹੈ? ਟਿੱਘਣੀ ਕੀਜਿਏ।

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਔਘੋਗਿਕ ਪੂੰਜੀਵਾਦ, ਭੌਤਿਕਵਾਦ ਔਰ ਉਪਭੋਕਤਾਵਾਦ ਕੇ ਸੰਬੰਧ ਮੇਂ ਪਰਯਾਵਰਣਵਾਦ ਕੀ ਪ੍ਰਮੁਖ ਚਿੰਤਾਏਂ ਕਯਾ ਹੈਂ?

ਅਥਵਾ

9. ਚਰਚਾ ਕੀਜਿਏ ਕਿ ਪਾਰਿਸ਼੍ਰਿਥਿਕ ਨਯਾਯ ਵੈਸ਼ਿਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪਰ ਪਰਯਾਵਰਣਵਾਦ ਕੀ ਚਿੰਤਾਓਂ ਕਾ ਸਮਾਧਾਨ ਕੈਸੇ ਕਰਤਾ ਹੈ? ਪਾਰਿਸ਼੍ਰਿਥਿਕ ਨਯਾਯ ਕੀ ਚੁਨੌਤਿਯੋਂ ਕਾ ਭੀ ਸੂਲਯਾਂਕਨ ਕੀਜਿਏ।

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- (1) ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ 12 ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ 12 ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ 9 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 2-3 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ।

(2) ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਭਾਵ ਯੂਨਿਟ I ਤੋਂ IV ਤੱਕ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 18 ਅੰਕ ਹਨ।

1. (1) ਤੁਸੀਂ ਉਦਾਰਵਾਦ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ?

(2) ਉਦਾਰਵਾਦ ਦੇ ਕਿਸ ਰੂਪ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਵਾਦ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ?

- (3) ਉਦਾਰ ਸਮਾਨਤਾਵਾਦ ਅਤੇ ਨਵਉਦਾਰਵਾਦ ਵਿੱਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ ?
- (4) ਕਲਾਸੀਕਲ ਉਦਾਰਵਾਦ ਦੇ ਚਾਰ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
- (5) ਸਮਾਨਤਾਵਾਦ ਨੂੰ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੁੱਲ ਕਿਉਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
- (6) ਅਸਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਸਮੂਹਿਕ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਹੈ ?
- (7) ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਕੀ ਹੈ ?
- (8) ਨਾਰੀਵਾਦ ਦੀ ਦੂਜੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁੱਖ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।
- (9) ਲਿੰਗ ਭੇਦਭਾਵ ਅਧੀਨ ਨਾਰੀਵਾਦ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਕੀ ਹਨ ?
- (10) ਵਾਤਾਵਰਣਵਾਦ ਅਧੀਨ ਸਥਿਰਤਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਹੈ ?
- (11) ਕੀ ਕੁਦਰਤੀ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ?
ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿਓ।
- (12) ਵਾਤਾਵਰਣਵਾਦ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਿਉਂ ਹੈ ?

ਯੂਨਿਟ-1

2. ਵਿਅਕਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਉਦਾਰਵਾਦ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ?

ਜਾਂ

3. ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਉਦਾਰਵਾਦ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨਤਾਵਾਦ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ? ਸਮਾਨਤਾਵਾਦ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।

ਜਾਂ

5. ਮਾਰਕਸੀ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਨਾਰੀਵਾਦ ਪਿਤਰਸੱਤਾ ਅਤੇ ਲਿੰਗਕ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਲੋਚਨਾ ਵਜੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ?

ਜਾਂ

7. ਨਾਰੀਵਾਦ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਕਾਸ ਲਿਖੋ। ਕੀ ਨਾਰੀਵਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਚੌਥੀ ਲਹਿਰ ਹੈ ? ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਉਦਯੋਗਿਕ ਪੂੰਜੀਵਾਦ, ਭੌਤਿਕਵਾਦ ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਦ ਸੰਬੰਧੀ ਵਾਤਾਵਰਣਵਾਦ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ?

ਜਾਂ

9. ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣਵਾਦ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ? ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।